Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Філософський факультет
Кафедра теорії та історії політичної науки

Шипунов Геннадій Володимирович

Методичні рекомендації та матеріали для вивчення навчальної дисципліни

“Ліві політичні партії: доктринальна та організаційна еволюція”

для студентів першого року навчання спеціальності 052 «Політологія»
освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр» (денна форма навчання)

Львів 2022

Затверджено на засіданні кафедри теорії та історії політичної науки

Протокол № 1 від 31 серпня 2022 року

Схвалено Вченою радою філософського факультету
Протокол № 272/7 від 21.09. 2022 року

ЗМІСТ

1. Вступ. Опис навчальної дисципліни.....3
2. Мета та завдання, компетентності та результати навчальної дисципліни.....4
3. Семестровий план і структура навчальної дисципліни 7
4. Основна та додаткова література навчальної дисципліни.....8
5. Теми та зміст лекційних занять навчальної дисципліни 10
6. Теми та зміст семінарських/практичних занять навчальної дисципліни. Література 15
7. Завдання для самостійної роботи з навчальної дисципліни.....22
8. Кредитно-модульна система оцінювання знань студентів.....23
9. Розподіл балів, що присвоюється студентам.....24
10. Контрольні питання для підсумкового контролю (екзамену).....25

1. Вступ. Опис навчальної дисципліни

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень</td><td>Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>Денна форма навчання</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Кількість кредитів – 4</td><td>Галузь знань
05 «Соціальні та поведінкові науки»</td><td rowspan="3">Нормативна</td></tr>
<tr><td>Спеціальність
052 «Політологія»</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Модулів – 1
Змістових модулів – 1
Індивідуальне науково-дослідне завдання – немає
Загальна кількість годин – 120</td><td rowspan="5"></td><td>Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>1-й</td></tr>
<tr><td>Семестр</td></tr>
<tr><td>1-й</td></tr>
<tr><td>Лекції</td></tr>
<tr><td rowspan="10">Тижневих годин для денної форми навчання:
аудиторних – 3
самостійної роботи студента – 4,5</td><td rowspan="10">Освітньо-кваліфікаційний рівень:
другий (магістерський)</td><td>32 год.</td></tr>
<tr><td>Практичні, семінарські</td></tr>
<tr><td>16 год.</td></tr>
<tr><td>Лабораторні</td></tr>
<tr><td>0 год.</td></tr>
<tr><td>Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>72 год.</td></tr>
<tr><td>Індивідуальні завдання: 0 год.</td></tr>
<tr><td>Вид контролю: екзамен</td></tr>
</table>

2. Мета та завдання, компетентності та результати навчальної дисципліни навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна „Ліві політичні партії: доктринальна та організаційна еволюція" є нормативним курсом зі спеціальності 052 "Політологія" для освітньої програми другого (магістерського) рівня вищої освіти, яка викладається в І семестрі в обсязі 4 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою, ECTS).

Вона покликана забезпечити ґрунтовні знання у сфері дослідження доктринальної та організаційної еволюції політичних партій, специфіки ідеологічного та організаційного розвитку лівих партій. Особлива увага під час викладу курсу „Ліві політичні партії: доктринальна та організаційна еволюція" приділено формуванню аналітичних навичок, вмінню доцільно використовувати отриманні знання для вирішення теоретичних та прикладних проблем.

Мета нормативної навчальної дисципліни „Ліві політичні партії: доктринальна та організаційна еволюція" – формування у майбутніх магістрів політології системного погляду на теоретико-методологічну специфіку вивчення лівих політичних партій; особливості розвитку теорії політичних партій; особливості взаємозв'язку між демократією та політичними партіями, а також напрями їхньої трансформації у XXI столітті; причини трансформації інституту політичної партії, насамперед у доктринальному та організаційному вимірах, а також на основні теорії партійних змін; специфіку організаційної еволюції політичних партій в умовах перехідних типів політичних режимів посткомуністичних держав; механізми впливу ідей на політичні процеси та формування політичних інститутів, зокрема політичних партій; методики визначення ідеологічної ідентичності політичних партій; основні підходи в політичній науці до концептуалізації лівих, правих та центристів; специфіку "ліво-правого" партійно-ідеологічного розмежування у політичному полі посткомуністичних держав; логіку ідеологічного та організаційного становлення та подальшої еволюції лівих політичних партій – соціалістичних (соціал-демократичних) і комуністичних – на всіх етапах їхнього доктринального та організаційного розвитку – від середини XIX століття до теперішнього часу; особливості анархо-синдикалізму як основної ідеологічної та інституційної альтернатива розвитку лівого руху у форматі політичних партій.

Крім того, курс спрямований на отримання студентами теоретичних знань та практичних умінь, які дадуть їм змогу адекватно і ефективно використовувати одержані навики у майбутній професійній діяльності.

Завдання курсу:

- сформувати у майбутніх магістрів політології вміння користуватися категорійно-понятійним апаратом з цього курсу, користуватися літературою та довідковим матеріалом з цієї проблематики;
- визначити та навчити застосовувати у дослідженнях індикатори інституту політичної партії;
- означити особливості та навчити використовувати теорії партійних змін для ефективного дослідження причин, змісту та наслідків змін конкретних політичних партій;

- навчити визначати у конкретно-емпіричних дослідженнях ідеологічну ідентичність та ідеологічну послідовність політичних партій;
- визначити та навчити застосувати у дослідженнях індикатори лівих, правих та центристських політичних партій;
- означити основні напрями доктринальної та організаційної еволюції лівих політичних партій, зокрема й в Україні.

За результатами успішного засвоєння курсу студент повинен:

- **знати:**

- теоретико-методологічну специфіку вивчення лівих політичних партій;
- особливості розвитку теорії політичних партій;
- особливості взаємозв'язку між демократією та політичними партіями, а також напрями їхньої трансформації у XXI столітті;
- причини трансформації інституту політичної партії, насамперед у доктринальному та організаційному вимірах, а також основні теорії партійних змін;
- специфіку організаційної еволюції політичних партій в умовах перехідних типів політичних режимів посткомуністичних держав;
- механізми впливу ідей на політичні процеси та формування політичних інститутів, зокрема політичних партій;
- методики визначення ідеологічної ідентичності політичних партій;
- основні підходи в політичній науці до концептуалізації лівих, правих та центристів;
- специфіку "ліво-правого" партійно-ідеологічного розмежування у політичному полі посткомуністичних держав;
- логіку ідеологічного та організаційного становлення та подальшої еволюції лівих політичних партій – соціалістичних (соціал-демократичних) і комуністичних – на всіх етапах їхнього доктринального та організаційного розвитку – від середини XIX століття до теперішнього часу;
- особливості анархо-синдикалізму як основної ідеологічної та інституційної альтернатива розвитку лівого руху у форматі політичних партій.

- **вміти:**

- визначати та застосовувати у дослідженнях індикатори інституту політичної партії;
- використовувати теорії партійних змін для ефективного дослідження причин, змісту та наслідків змін конкретних політичних партій;
- визначати у конкретно-емпіричних дослідженнях ідеологічну ідентичність та ідеологічну послідовність політичних партій;
- визначати та застосувати у дослідженнях індикатори лівих, правих та центристських політичних партій;
- спрогнозувати подальші напрями доктринальної та організаційної еволюції лівих політичних партій, зокрема й в Україні.

Крім того, в результаті успішного завершення курсу студент набуде:

- **загальних компетентностей:**

- здатність до адаптації та дії в новій ситуації;

- здатність проводити дослідження на відповідному рівні;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- вміння виявляти, ставити та розв’язувати проблеми;
- здатність до підготовки рекомендацій і проектів рішень на основі аналізу інформації;
- володіння методами вивчення суспільних феноменів, явищ і процесів.

- **спеціальних компетентностей:**

- усвідомлення природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації;
- критичне осмислення проблем та принципів функціонування та закономірностей розвитку влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, ґендерної політики, світової політики та політики окремих країн та регіонів;
- усвідомлення суті та змісту доктринального і програмного позиціонування партій та міжнародних організацій, зокрема переваг і недоліків ідеологій лівого спектру, а також критеріїв і параметрів радикалізму, екстремізму й тероризму та механізмів їх попередження та протидії їм.

Програмні результати навчання:

- застосовувати для розв’язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації, особливостей реалізації влади у різних політичних системах, їх соціально-економічного, історичного та соціокультурного контексту;
- критично осмислювати принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів;
- усвідомлювати сутність, типи, причини та наслідки політичних змін і криз, в тому числі на тлі еволюції, організації і доктрин лівих партій, а також сутність, особливості, моделі й стратегії, методи та процедури, специфіку і наповненість радикалізму, екстремізму і тероризму, техніки та механізми протидії їм і антикризового менеджменту у контексті етнічних, територіальних, регіональних конфліктів тощо, зокрема антитерористичної діяльності держави та ролі і функціональності міжнародних організацій у протидії деструктивним явищам в політиці.

3. Семестровий план і структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	Усього	у тому числі				
		л.	п./с.	лаб.	інд.	ср.
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1						
Тема 1. Зміст та структура курсу. Предмет та методологія вивчення.	3	2	-	-	-	1
Тема 2. Методологічні засади дослідження політичних партій.	3	2	-	-	-	1
Тема 3. Інститут політичної партії: причини трансформації.	9	2	2	-	-	5
Тема 4. Методологічний інструментарій вивчення організаційного розвитку політичних партій. Частина І.	7	2	-	-	-	5
Тема 5. Методологічний інструментарій вивчення організаційного розвитку політичних партій. Частина ІІ.	9	2	2	-	-	5
Тема 6. Методологічна стратегія дослідження ідеологій політичних партій.	9	2	2	-	-	5
Тема 7. "Ліво-праве" партійно-ідеологічне розмежування як основний метод структурування політичного поля.	9	2	2	-	-	5
Тема 8. Специфіка "ліво-правого" партійно-ідеологічного розмежування у політичному полі посткомуністичних держав: особливості аналізу.	7	2	-	-	-	5
Тема 9. Ліві, праві та центристські політичні партії: індикатори визначення.	9	2	2	-	-	5
Тема 10. Ліві політичні партії: логіка ідеологічного та організаційного становлення. Частина І.	7	2	-	-	-	5
Тема 11. Ліві політичні партії: логіка ідеологічного та організаційного становлення. Частина ІІ.	9	2	2	-	-	5
Тема 12. Анархо-синдикалізм як основна ідеологічна та інституційна альтернатива розвитку лівого руху у форматі політичних партій.	7	2	-	-	-	5
Тема 13. Еволюція комуністичних партій: монізм ідеологічного та організаційного розвитку Частина І.	7	2	-	-	-	5
Тема 14. Еволюція комуністичних партій: монізм ідеологічного та організаційного розвитку Частина ІІ.	9	2	2	-	-	5
Тема 15. Соціал-демократичні політичні партії: плюралізм траєкторій ідеологічного та організаційного розвитку. Частина І.	7	2	-	-	-	5
Тема 16. Соціал-демократичні політичні партії: плюралізм траєкторій ідеологічного та організаційного розвитку. Частина ІІ.	9	2	2	-	-	5
Разом – Змістовний модуль 1	120	32	16	-	-	72
РАЗОМ	120	32	16	-	-	72

4. Основна та додаткова література

Основна література:

1. Шипунов Г. Ідейно-інституційний розвиток лівих політичних партій: принципи дослідження: монографія. Львів: Простір-М, 2018. 470 с.
2. Barnfield M., Bale T. 'Leaving the Red Tories': Ideology, Leaders, and Why Party Members Quit. *Party Politics*. 2022. Vol. 28 (1). P. 3-9.
3. Bértoa F.C., Rama J. Paying for Appeasement: On the Moderating Role of Public Subsidies in East Central European Party Politics. *Party Politics*. 2022. Vol. 28 (4). P. 611-624.
4. Curini L. The Integrity of the 2016 US Presidential Election: Exploring the Possible Impact of Ideology on Experts' Judgments. *Party Politics*. 2021. Vol. 27(1). P. 81-91.
5. Ecker A., Jenny M., Müller W.C., Praprotnik K. How and Why Party Position Estimates from Manifestos, Expert, and Party Elite Surveys Diverge: A Comparative Analysis of the 'Left–Right' and the 'European Integration' dimensions. *Party Politics*. 2022. Vol. 28(3). P. 528-540.
6. Gomez R., Ramiro L., Morales L., Aja J. Joining the Party: Incentives and Motivations of Members and Registered Sympathizers in Contemporary Multi-Speed Membership Parties. *Party Politics*. 2021. Vol. 27 (4). P. 779-790.
7. Heinisch R., Saxonberg S., Werner A., Habersack F. The Effect of Radical Right Fringe Parties on Main Parties in Central and Eastern Europe: Empirical Evidence From Manifesto Data. *Party Politics*. 2021. Vol. 27 (1). P. 9-21.
8. Jastramskis M., Kuokštis V., Baltrukevičius M. Retrospective Voting in Central and Eastern Europe: Hyper-Accountability, Corruption or Socio-economic inequality? *Party Politics*. 2021. Vol. 27(4). P. 667-679.
9. Karremans J., Lefkofridi Z. Responsive versus Responsible? Party democracy in Times of Crisis. *Party Politics*. 2020. Vol. 26 (3). P. 271-279.
10. Klein E. Explaining Legislative Party Switching in Advanced and New democracies. *Party Politics*. 2021. Vol. 27(2). P. 329-340.
11. Loxbo K., Hinnfors J., Hagevi M., Blombäck S., Demker M. The decline of Western European social democracy: Exploring the transformed link between welfare state generosity and the electoral strength of social democratic parties, 1975–2014. *Party Politics*. 2021. Vol. 27 (3). P. 430-441.
12. Social Democracy in the 21-st Century / edited by N. Brandal, Ø. Bratberg, D. E. Thorsen. Bingley, UK: Emerald Publishing, 2021. 304 p.
13. Taagepera R., Nemčok M. Majoritarian and Consensual democracies: The Seat Product Connection. *Party Politics*. 2021. Vol. 27(3). P. 393-406.

Додаткова література:

1. Каутський К. Соціальна революція / URL: https://diasporiana.org.ua/ideologiya/7556-kautskiy-k-sotsiyalna-revolyutsiya/
2. Маркс К., Енгельс Ф. Маніфест комуністичної партії / Пер. з нім. Київ: Вперед, 2010. 55 с.
3. Маркс К. Економічно-філософські рукописи 1844 року / URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Marx_Karl/Ekonomichno-filosofski_rukopysy_1844_roku_zb/
4. Маркс К. Критика Готської програми / URL: https://vpered.wordpress.com/2014/04/03/marx-kritik-gotha-prog/
5. Маркс К., Енгельс Ф. Німецька ідеологія / URL: https://vpered.wordpress.com/2013/03/14/marx-engels-deutsche-ideologie/
6. Bakunin M. Selected Works / URL: https://www.marxists.org/reference/archive/bakunin/index.htm
7. Bauer O. Selected Works / URL: https://www.marxists.org/archive/bauer/index.htm
8. Blair T. Let Us Face the Future – The 1945 Anniversary Lecture. London: Fabian Society, 1995. 16 p.
9. Blair T. Socialism. London: Fabian Society, 1994. 7 p.

10. Brezhnev L. Selected Works / URL: https://www.marxists.org/archive/brezhnev/index.htm
11. Bukharin N. Selected Works / URL: https://www.marxists.org/archive/bukharin/library.htm
12. Carrillo S. Eurocommunism and the State / translated from the Spain by N. Green and A. M. Elliot. Westport, Connecticut: Lawrence Hill & Co., 1978. 172 p.
13. Gramsci A. Selected Works / URL: https://www.marxists.org/archive/gramsci/index.htm
14. Habermas J. Toward a Rational Society: Student Protest, Science, and Politics / translated by J. J. Shapiro. Cambridge: Polity Press, 1989. 132 p.
15. Kautsky K. Selected Works / URL: https://www.marxists.org/archive/kautsky/index.htm
16. Khrushchev N. Selected Works / URL: https://www.marxists.org/archive/khrushchev/index.htm
17. Korsch K. The Present State of the Problem of "Marxism and Philosophy" – An Anti-Critique. *Marxism and Philosophy* / K. Korsch / translated and with introduction by F. Halliday. New York: Monthly Review Press, 2008. P. 98–143.
18. Kropotkin P. Selected Works / URL: https://www.marxists.org/reference/archive/kropotkin-peter/index.htm
19. Lenin V. Selected Works / URL: https://www.marxists.org/archive/lenin/works/sw/index.htm
20. Mills C. W. Letter to the New Left. *New Left Review*. 1960. Vol. I/5. P. 18–23.
21. Proudhon P.-J. Selected Works / URL: https://www.marxists.org/reference/subject/economics/proudhon/index.htm
22. Rocker R. Anarchosyndicalism / URL: http://www.spunk.org/library/writers/rocker/sp001495/rocker_as1.html
23. Stalin J. Selected Works / URL: https://www.marxists.org/reference/archive/stalin/works/decades-index.htm
24. Trotsky L. Selected Works / URL: https://www.marxists.org/archive/trotsky/works/index.htm

Інтернет-джерела:

1. Журнал "*Party Politics*" / URL: https://journals.sagepub.com/home/ppq
2. Вісник Львівського університету: серія філософсько-політологічні студії / URL: http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/uk/
3. Manifesto Project Database. URL: http://manifestoproject.wzb.eu
4. Marxists Internet Archive / URL: https://www.marxists.org/archive/trotsky/works/index.htm

5. Теми та зміст лекційних занять навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Тема 1. Зміст та структура курсу. Предмет та методологія вивчення.

Предмет та завдання курсу. Теоретико-методологічна специфіка вивчення лівих політичних партій. Історіографія та джерельна база дослідження доктринальної та організаційної еволюції лівих політичних партій. Праці, пов'язані з аналізом політичних партій як інституту. Праці, автори яких сфокусовані на вивчені специфіки "ліво-правого" партійно-ідеологічного розмежування як основного методу структурування політичного поля. Праці та джерела, які дають змогу скласти цілісне уявлення про закономірності розвитку лівого політичного руху, зокрема визначити логіку та магістральні напрями доктринальної та організаційної еволюції лівих партій.

Основні поняття: політична партія, ліва партія, права партія, центристська партія, партійні зміни, партійна ідеологія, партійна організація.

Тема 2. Методологічні засади дослідження політичних партій.

Інститут політичної партії: індикатори визначення та функції. Особливості розвитку теорії політичних партій. Політичні партії та демократія: особливості взаємозв'язку та напрями трансформації у XXI столітті.

Основні поняття: політична партія, індикатори політичної партії, теорія політичних партій, політична партія як інститут демократії.

Тема 3. Інститут політичної партії: причини трансформації.

Чому партії змінюються?: плюралізм концептуальних підходів. Зміни партійної системи та трансформація партій. Зміни у навколишньому середовищі (соціально-економічному, політичному) та трансформація партій. Стратегії та дії партійних лідерів і трансформація політичних партій. Інтегративна теорія партійних змін К. Джанди та Р. Хармела.

Основні поняття: політична партія, партійна система, трансформація політичних партій, стратегії та дії партійних лідерів, партійна ідеологія, партійна організація, партійні цілі.

Тема 4. Методологічний інструментарій вивчення організаційного розвитку політичних партій. Частина І.

Три організаційні “обличчя” політичної партії: підхід Р. С. Каца та П. Мейра. Концепція З. Інейді та Л. Лінека. Специфіка організаційної еволюції політичних партій в умовах перехідних типів політичних режимів посткомуністичних держав: особливості аналізу. Організаційна еволюція політичних партій Центральної та Східної Європи: підхід П. Копецького. Організаційна еволюція політичних партій Центральної та Східної Європи: підхід І. ван Бізен.

Основні поняття: політична партія, партійна організація, організаційні “обличчя” політичної партії, політичний режим, перехідний тип політичного режиму, організаційна еволюція політичних партій Центральної та Східної Європи.

Тема 5. Методологічний інструментарій вивчення організаційного розвитку політичних партій. Частина ІІ.

Організаційна еволюція політичних партій Центральної та Східної Європи: комплексний підхід Г. Кітшельта. Три організаційні типи партій: харизматичний, клієнтелістський та програмний. Організаційна еволюція політичних партій Центральної та Східної Європи: підхід Дж. Т. Ішиями. Чотири організаційні типи партій: кадровоподібні, масовоподібні, програмні та клієнтелістські.

Основні поняття: політична партія, партійна організація, організаційні “обличчя” політичної партії, політичний режим, перехідний тип політичного режиму, організаційна еволюція політичних партій Центральної та Східної Європи.

Тема 6. Методологічна стратегія дослідження ідеологій політичних партій.

Ідеї як основна складова ідеологій політичних партій: особливості концептуалізації. Механізми впливу ідей на політичні процеси та формування політичних інститутів (соціальний конструктивізм; історичний неоінституціоналізм; дискурсивний неоінституціоналізм). Ідеологічна ідентичність політичних партій: основні підходи до визначення. Ідеологічна ідентичність та ідеологічна послідовність політичних партій. Методики визначення ідеологічної ідентичності політичних партій: апріорні судження; вторинний аналіз текстів; використання масових соціологічних опитувань; дослідження партійних еліт; аналіз партійних програм і маніфестів; опитування експертів; залучення представників політичних партій до визначення власних позицій (проєкт “EU Profiler”).

Основні поняття: політична партія, ідея, партійна ідеологія, соціальний конструктивізм; історичний неоінституціоналізм; дискурсивний неоінституціоналізм, ідеологічна ідентичність політичних партій, ідеологічна послідовність політичних партій, партійні програми.

Тема 7. “Ліво-праве” партійно-ідеологічне розмежування як основний метод структурування політичного поля.

“Ліво-права” семантика у політичному дискурсі: історія формування. Ліві та праві: основні підходи до концептуалізації в політичній науці. Дедуктивний (апріорний) індуктивний (апостеріорний) підхід до визначення лівих та правих.

Основні поняття: політична партія, партійна ідеологія, лівиця, правиця, дедуктивний (апріорний) підхід до визначення лівиці та правиці, індуктивний (апостеріорний) підхід до визначення лівиці та правиці.

Тема 8. Специфіка “ліво-правого” партійно-ідеологічного розмежування у політичному полі посткомуністичних держав: особливості аналізу.

“Ліво-праве” партійно-ідеологічне розмежування у політичному полі посткомуністичних держав: підхід Г. Кітшельта. “Ліво-праве” партійно-ідеологічне розмежування у політичному полі посткомуністичних держав: підхід М. Тевітс і Н. Леткі.

Основні поняття: політична партія, “ліво-праве” партійно-ідеологічне розмежування, політичний режим, гібридний політичний режим, посткомуністичні держави.

Тема 9. Ліві, праві та центристські політичні партії: індикатори визначення.

Ліві політичні партії: індикатори визначення. Праві політичні партії: індикатори визначення. Центристські політичні партії: індикатори визначення.

Основні поняття: політична партія, індикатори політичної партії, матеріальні цінності, постматеріальні цінності, партійна ідеологія, “ліво-праве” партійно-ідеологічне розмежування, теорія іррелевантності, теорія стійкості, теорія трансформації, теорія плюралізації, ліва партія, права партія, центристська партія.

Тема 10. Ліві політичні партії: логіка ідеологічного та організаційного становлення. Частина І.

Особливості формування базових ідеологічних принципів та партійної інституалізації лівих політичних сил (1848–1896 рр.): виникнення соціалістичних та соціал-демократичних партій. Розкол марксизму як детермінуючий фактор ідейно-

інституційного розвитку лівих політичних партій у XX столітті: революційний марксизм, соціал-реформізм та “марксистський центр” (1896–1914 рр.).

Основні поняття: ідеологія, партійна ідеологія, ліві партії, соціалістична партія, соціал-демократична партій, революційний марксизм, соціал-реформізм та “марксистський центр.

Тема 11. Ліві політичні партії: логіка ідеологічного та організаційного становлення. Частина ІІ.

Радикалізація соціалістичного руху в Російській імперії та специфіка ідейно-інституційного становлення комуністичної партії (1895–1923 рр.). Ленінізм як основа ідеологічного та організаційного формування комуністичної партії: концепція партії “нового типу” та принципи демократичного централізму.

Основні поняття: ідеологія, партійна ідеологія, партійна організація, ліві партії, соціалістична партія, соціал-демократична партій, комуністична партія, демократичний централізм.

Тема 12. Анархо-синдикалізм як основна ідеологічна та інституційна альтернатива розвитку лівого руху у форматі політичних партій.

Особливості формування анархізму та його роль у лівому русі (анархо-колективізм, анархо-комунізм). Основні принципи та етапи формування революційного синдикалізму (Ж. Сорель). Ідейний синтез анархізму та революційного синдикалізму – анархо-синдикалізм (Р. Роккер).

Основні поняття: лівий рух, анархізм, анархо-колективізм, анархо-комунізм революційний синдикалізм, анархо-синдикалізм, профспілки.

Тема 13. Еволюція комуністичних партій: монізм ідеологічного та організаційного розвитку Частина І.

Ідейно-інституційний розвиток комуністичних партій в умовах формування та консолідації тоталітарного політичного режиму в СРСР. Міжнародний комуністичний рух: наслідки ідеологічної та організаційної гегемонії радянської комуністичної партії. Єврокомунізм як ідейно-інституційна опозиція марксизму-ленінізму: “соціал-демократизація” комуністичних партій Західної Європи.

Основні поняття: політична партія, комуністична партія, політичний режим, тоталітаризм, Комінтерн, єврокомунізм, марксизм-ленінізм, соціал-демократія.

Тема 14. Еволюція комуністичних партій: монізм ідеологічного та організаційного розвитку Частина ІІ.

Етапи ідейно-інституційного розвитку комуністичних партій в умовах лібералізації та демократизації політичного режиму в СРСР. Стратегії адаптації комуністичних партій до нових суспільно-політичних та соціально-економічних умов після розпаду СРСР.

Основні поняття: політична партія, комуністична партія, політичний режим, тоталітаризм, "перебудова", лібералізація, демократизація, стратегія лівого відступу, стратегія прагматичної реформи, національно-патріотична стратегія.

Тема 15. Соціал-демократичні політичні партії: плюралізм траєкторій ідеологічного та організаційного розвитку. Частина І.

Австромарксизм та концепція демократичного соціалізму: перехід соціал-демократичних партій від класового типу до моделі "всеохоплюючої" партії. Ліберальний соціалізм як синтез ідей свободи та справедливості. Західний марксизм і рух "нових лівих" як основна ідеологічна та організаційна альтернатива соціал-демократизму та марксизму-ленінізму: етапи становлення.

Основні поняття: політична партія, партійна ідеологія, партійна організація, австромарксизм, демократичний соціалізм, ліберальний соціалізм, західний марксизм, "нові ліві", соціал-демократія, марксизм-ленінізм.

Тема 16. Соціал-демократичні політичні партії: плюралізм траєкторій ідеологічного та організаційного розвитку. Частина ІІ.

Соціал-демократичні партії в умовах глобальної економічної кризи 1970-1980рр. і трансформації соціальної структури провідних індустріальних держав Заходу: особливості ідеологічної та організаційної модернізації. "Третій шлях": соціал-демократичні партії у пошуках нової ідеологічної ідентичності та стратегій організаційного реформування (1994–2007 рр.). Криза концепції "третього шляху" як універсальної моделі ідейно-інституційної модернізації соціал-демократичних партій та сучасні тренди розвитку лівих політичних партій на тлі ренесансу соціалістичних ідей (2008–2021 рр.).

Основні поняття: політична партія, партійна ідеологія, партійна організація, соціал-демократія, демократичний соціалізм, ліберальний соціалізм, "третій шлях".

6. Теми та зміст семінарських занять навчальної дисципліни.

Змістовий модуль 1

Тема 1. Інститут політичної партії: причини трансформації. (2 год.)

1. Чому партії змінюються?: плюралізм концептуальних підходів.
2. Зміни партійної системи та трансформація партій.
3. Зміни у навколишньому середовищі (соціально-економічному, політичному) та трансформація партій.
4. Стратегії та дії партійних лідерів і трансформація політичних партій.
5. Інтегративна теорія партійних змін К. Джанди та Р. Хармела.

Основні поняття: політична партія, партійна система, трансформація політичних партій, стратегії та дії партійних лідерів, партійна ідеологія, партійна організація, партійні цілі.

Література

1. Шипунов Г. Ідейно-інституційний розвиток лівих політичних партій: принципи дослідження: монографія. Львів: Простір-М, 2018. 470 с.
2. Шипунов Г. Інституційно-організаційна еволюція політичних партій: методологічні засади дослідження. Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Історія. Політологія. 2017. Вип. 18. С. 410–417.
3. Шведа Ю. Трансформація організаційної структури політичних партій як чинник трансформації сучасних партійних систем. Вісник Львівського університету. Серія філософські науки. 2008. Вип. 11. С. 160–168.
4. Harmel R., Janda K. An Integrated Theory of Party Goals and Party Change. Journal of Theoretical Politics. 1994. Vol. 6, Issue 3. P. 259–287.
5. Janda K., Harmel R., Edens C., Goff P. Changes in Party Identity: Evidence from Party Manifestos. Party Politics. 1995. Vol. 1, Issue 2. P. 171–196.
6. Loxbo K., Hinnfors J., Hagevi M., Blombäck S., Demker M. The decline of Western European social democracy: Exploring the transformed link between welfare state generosity and the electoral strength of social democratic parties, 1975–2014. Party Politics. 2021. Vol. 27 (3). P. 430-441.

Тема 2. Методологічний інструментарій вивчення організаційного розвитку політичних партій. (2 год.)

1. Три організаційні “обличчя” політичної партії: підхід Р. С. Каца та П. Мейра. Концепція З. Інейді та Л. Лінека.
2. Специфіка організаційної еволюції політичних партій в умовах перехідних типів політичних режимів посткомуністичних держав: особливості аналізу.
3. Організаційна еволюція політичних партій Центральної та Східної Європи: підхід П. Копецького.
4. Організаційна еволюція політичних партій Центральної та Східної Європи: підхід І. ван Бізен.

5. Організаційна еволюція політичних партій Центральної та Східної Європи: комплексний підхід Г. Кітшельта.
6. Організаційна еволюція політичних партій Центральної та Східної Європи: підхід Дж. Т. Ішиями.

Література

1. Шипунов Г. Ідейно-інституційний розвиток лівих політичних партій: принципи дослідження: монографія. Львів: Простір-М, 2018. 470 с.
2. Bértoa FC, Rama J. Paying for Appeasement: On the Moderating Role of Public Subsidies in East Central European Party Politics. *Party Politics*. 2022. Vol. 28 (4). P. 611-624.
3. Ishiyama J. T. Communist Parties in Transition: Structures, Leaders, and Processes of Democratization in Eastern Europe. *Comparative Politics*. 1995. Vol. 27, Issue 2. P.147–166.
4. Ishiyama J. T. The Sickle or the Rose?: Previous Regime Types and the Evolution of the Ex-Communist Parties in Post-Communist Politics. *Comparative Political Studies*. 1997. Vol. 30, Issue 3. P. 299–330.
5. Ishiyama J. T. The Communist Successor Parties and Party Organizational Development in Post-Communist Politics. *Political Research Quarterly*. 1999. Vol. 52, Issue 1. P. 87–112.
6. Ishiyama J. T. Party Organization and the Political Success of the Communist Successors Parties. *Social Science Quarterly*. 2001. Vol. 82, Issue 4. P. 844–864.
7. Ishiyama J. T., Bozoki A. Adaptation and Change: Characterizing the Survival Strategy of the Communist Successor Parties. *Journals of Communist Studies and Transition Politics*. 2001. Vol. 17, Issue 3. P. 32–51.
8. Kitschelt H. Formation of Party Cleavages in Post-Communist Democracies: Theoretical Propositions. *Party Politics.* 1995. Vol. 1, Issue 4. P. 447–472.
9. Kitschelt H. The Formation of Party Systems in East Central Europe. *Politics and Society.* 1992. Vol. 20, Issue 1. P. 7–50.
10. Klein E. Explaining Legislative Party Switching in Advanced and New democracies. *Party Politics*. 2021. Vol. 27(2). P. 329-340.
11. Lawson K. Conclusion on the Set: Origins of the Projects, Summary by Regions, Party Democratization. *Political Parties and Democracy*. Vol. V: The Arab World / K. Lawson (general ed.). Santa Barbara, California: Praeger, 2010. P. 189–206.
12. Sitter N. Cleavages, Party Strategy and Party System Change in Europe, East and West. *Perspectives on European Politics and Society*. 2002. Vol. 3, Issue 3. P. 425–451.

Тема 3. Методологічна стратегія дослідження ідеологій політичних партій. (2 год.)

1. Ідеї як основна складова ідеологій політичних партій: особливості концептуалізації.
2. Механізми впливу ідей на політичні процеси та формування політичних інститутів (соціальний конструктивізм; історичний неоінституціоналізм; дискурсивний неоінституціоналізм).
3. Ідеологічна ідентичність політичних партій: основні підходи до визначення.
4. Методики визначення ідеологічної ідентичності політичних партій: апріорні судження; вторинний аналіз текстів; використання масових соціологічних опитувань; дослідження партійних еліт; аналіз партійних програм і маніфестів; опитування експертів; залучення представників політичних партій до визначення власних позицій (проєкт “EU Profiler”).

Основні поняття: політична партія, ідея, партійна ідеологія, соціальний конструктивізм; історичний неоінституціоналізм; дискурсивний неоінституціоналізм, ідеологічна ідентичність політичних партій, ідеологічна послідовність політичних партій, партійні програми.

Література

1. Шипунов Г. Ідейно-інституційний розвиток лівих політичних партій: принципи дослідження: монографія. Львів: Простір-М, 2018. 470 с.
2. Benoit K., Laver M. Party Policy in Modern Democracies. London, New York: Routledge, 2006. 287 p.
3. Berman S. The Social Democratic Moment: Ideas and Politics in the Making of Interwar Europe. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press, 1998. 308 p.
4. Berman S. Ideology, History, and Politics. *Ideas and Politics in Social Science Research* / D. Béland, R. H.Cox (eds.). New York: Oxford University Press, 2011. P.105–126.
5. Berman S. Ideational Theorizing in the Social Sciences since "Policy Paradigms, Social Learning, and the State". *Governance: An International Journal of Policy, Administration, and Institutions.* 2013. Vol. 26, Issue 2. P. 217–237.
6. Blyth M. Ideas, Uncertainty, and Evolution. *Ideas and Politics in Social Science Research* / D. Béland, R. H.Cox (eds.). New York: Oxford University Press, 2011. P.83–104.
7. Curini L. The Integrity of the 2016 US Presidential Election: Exploring the Possible Impact of Ideology on Experts' Judgments. *Party Politics*. 2021. Vol. 27(1). P. 81-91.
8. Franzmann S., Kaiser A. Locating Political Parties in Policy Space: A Reanalysis of Party Manifesto Data. *Party Politics*. 2006. Vol. 12, Issue 2. P. 163–188.
9. *Gerring J. Ideology:* A Definitional Analysis. *Political Research Quarterly*. 1997. Vol. 50, Issue 4. P. 957–994.
10. Goldstein J., Keohane R. O. Ideas and Foreign Policy: An Analytical Framework. *Ideas and Foreign Policy: Beliefs, Institutions, and Political Change* / J. Goldstein, R.O. Keohane (eds.). Ithaca, New York: Cornell University Press, 1993. P. 3–30.
11. Mair P., Mudde C. The Party Family and Its Study. *Annual Reviews of Political Science*. 1998. Vol. 1. P. 211–229.
12. Mair P. Searching for the Positions of Political Actors: A Review of Approaches and a Critical Evaluation of Expert Surveys. *Estimating the Policy Positions of Political Actors* / M. Laver (ed.). London, New York: Routledge, 2001. P. 10–30.
13. Manifesto Project Database. URL: http://manifestoproject.wzb.eu
14. Sanders E. Historical Institutionalism. *The Oxford Handbook of Political Institutions* / R. A. W. Rhodes, S. A. Binder, B. A. Rockman (eds.). New York: Oxford University Press, 2006. P. 39–55.
15. Schmidt V. Taking Ideas and Discourse Seriously: Explaining Change through Discursive Institutionalism as the Fourth "New Institutionalism". *European Political Science Review*. 2010. Vol. 2, Issue 1. P. 1–25.
16. Schmidt V. Reconciling Ideas and Institutions through Discursive Institutionalism. *Ideas and Politics in Social Science Research* / D. Béland, R. H. Cox (eds.). New York: Oxford University Press, 2011. P. 47–64.
17. Trechsel A. H., Mair P. When Parties (Also) Position Themselves: An Introduction to the EU Profiler. *Journal of Information Technology & Politics*. 2011. Vol. 8, Issue 1. P. 1–20.

Тема 4. "Ліво-праве" партійно-ідеологічне розмежування як основний метод структурування політичного поля. (2 год.)

1. "Ліво-права" семантика у політичному дискурсі: історія формування.
2. Ліві та праві: основні підходи до концептуалізації в політичній науці.
3. Дедуктивний (апріорний) індуктивний (апостеріорний) підхід до визначення лівих та правих.

Основні поняття: політична партія, партійна ідеологія, лівиця, правиця, дедуктивний (апріорний) підхід до визначення лівиці та правиці, індуктивний (апостеріорний) підхід до визначення лівиці та правиці.

Література

1. Шипунов Г. Ідейно-інституційний розвиток лівих політичних партій: принципи дослідження: монографія. Львів: Простір-М, 2018. 470 с.
2. Bobbio N. Left and Right: The Significance of a Political Distinction / translated and introduced by A. Cameron. Chicago: The University of Chicago Press, 1997. XXII, 124 p.
3. De Vries C. E., Marks G. The Struggle over Dimensionality: A Note on Theory and Empirics. *European Union Politics*. 2012. Vol. 13, Issue 2. P. 185–193.
4. De Vries C. E., Hakhverdian A., Lancee B. The Dynamics of Voters' Left/Right Identification: The Role of Economic and Cultural Attitudes. *Political Science Research and Methods*. 2013. Vol. 1, Issue 2. P. 223–238.
5. Ecker A., Jenny M., Müller W.C., Praprotnik K. How and Why Party Position Estimates from Manifestos, Expert, and Party Elite Surveys Diverge: A Comparative Analysis of the 'Left–Right' and the 'European Integration' dimensions. *Party Politics*. 2022. Vol. 28(3). P. 528-540.
6. Jahn D. Conceptualizing Left and Right in Comparative Politics: Towards a Deductive Approach. *Party Politics.* 2011. Vol. 17, Issue 6. P. 745–765.
7. Jahn D. What is Left and Right in Comparative Politics? A Response to Simon Franzmann. *Party Politics*. 2014. Vol. 20, Issue 2. P. 297–301.
8. Knutsen O. Value Orientations, Political Conflicts and Left-Right Identification: A Comparative Study. *European Journal of Political Research.* 1995. Vol. 28, Issue 1. P.63–93.
9. Knutsen O. The Partisan and the Value-based Component of Left-Right Self-placement: A Comparative Study. *International Political Science Review.* 1997. Vol.18, Issue 2. P. 191–225.
10. Knutsen O. Europeans Move towards the Center: A Comparative Longitudinal Study of Left-Right Self-placement in Western Europe. *International Journal of Public Opinion Research.* 1998. Vol. 10, Issue 4. P. 292–316.
11. Meyer T.M., Wagner M. Perceptions of Parties' Left-Right Positions: The Impact of Salience Strategies. *Party Politics*. 2020. Vol. 26 (5). P. 664-674.

Тема 5. Ліві, праві та центристські політичні партії: індикатори визначення. (2 год.)

1. Ліві політичні партії: індикатори визначення.
2. Праві політичні партії: індикатори визначення.
3. Центристські політичні партії: індикатори визначення.

Основні поняття: політична партія, індикатори політичної партії, матеріальні цінності, постматеріальні цінності, партійна ідеологія, "ліво-праве" партійно-ідеологічне розмежування, теорія іррелевантності, теорія стійкості, теорія трансформації, теорія плюралізації, ліва партія, права партія, центристська партія.

Література

1. Шипунов Г. Ідейно-інституційний розвиток лівих політичних партій: принципи дослідження: монографія. Львів: Простір-М, 2018. 470 с.
2. Bobbio N. Left and Right: The Significance of a Political Distinction / translated and introduced by A. Cameron. Chicago: The University of Chicago Press, 1997. XXII, 124 p.
3. Givens T. E. Voting Radical Right in Western Europe. New York: Cambridge University Press, 2005. 188 p.
4. Heinisch R., Saxonberg S., Werner A., Habersack F. The Effect of Radical Right Fringe Parties on Main Parties in Central and Eastern Europe: Empirical Evidence From Manifesto Data. *Party Politics*. 2021. Vol. 27(1). P. 9-21.

5. Inglehart R., Flanagan S. C. Value Change in Industrial Societies. *The American Political Science Review*. 1987. Vol. 81, Issue 4. P. 1289–1319.
6. Inglehart R., Klingemann H.-D. Party Identification, Ideological Preference and the Left-Right Dimension among Western Mass Publics. *Party Identification and Beyond: Representations of Voting and Party Competition* / I. Budge, I. Crewe, D. J. Farlie (eds.). Colchester: ECPR Press, 2010. P. 243–274.
7. Keman H. The Search for the Center: Pivot Parties in West European Party Systems. *West European Politics*. 1994. Vol. 17, Issue 4. P. 124–148.
8. Mudde C. The Ideology of the Extreme Right. Manchester: Manchester University Press, 2002. 212 p.
9. Mudde C. Populist Radical Right Parties in Europe. Cambridge: Cambridge University Press, 2007. 385 p.
10. Rodon T. Do All Roads Lead to the Center? The Unresolved Dilemma of Centrist Self-Placement. *International Journal of Public Opinion Research*. Vol. 27, Issue 2 2015. P. 177–196.

Тема 6. Ліві політичні партії: логіка ідеологічного та організаційного становлення. (2 год.)

1. Особливості формування базових ідеологічних принципів та партійної інституалізації лівих політичних сил (1848–1896 рр.): виникнення соціалістичних та соціал-демократичних партій.
2. Розкол марксизму як детермінуючий фактор ідейно-інституційного розвитку лівих політичних партій у XX столітті: революційний марксизм, соціал-реформізм та “марксистський центр” (1896–1914 рр.).
3. Радикалізація соціалістичного руху в Російській імперії та специфіка ідейно-інституційного становлення комуністичної партії (1895–1923 рр.).
4. Ленінізм як основа ідеологічного та організаційного формування комуністичної партії: концепція партії “нового типу” та принципи демократичного централізму.

Основні поняття: ідеологія, партійна ідеологія, ліві партії, соціалістична партія, соціал-демократична партій, революційний марксизм, соціал-реформізм та “марксистський центр.

Література

1. Шипунов Г. Ідейно-інституційний розвиток лівих політичних партій: принципи дослідження: монографія. Львів: Простір-М, 2018. 470 с.
2. Каутський К. Соціальна революція / URL: https://diasporiana.org.ua/ideologiya/7556-kautskiy-k-sotsiyalna-revolyutsiya/
3. Маркс К., Енгельс Ф. Маніфест комуністичної партії / Пер. з нім. Київ: Вперед, 2010. 55 с.
4. Маркс К. Економічно-філософські рукописи 1844 року / URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Marx_Karl/Ekonomichno-filosofski_rukopysy_1844_roku_zb/
5. Маркс К., Енгельс Ф. Німецька ідеологія / URL: https://vpered.wordpress.com/2013/03/14/marx-engels-deutsche-ideologie/
6. Маркс К. Критика Готської програми / URL: https://vpered.wordpress.com/2014/04/03/marx-kritik-gotha-prog/
7. Anarchism: A Documentary History of Libertarian Ideas. Volume 1: From Anarchy to Anarchism (300 CE to 1939) / R. Graham, editor. Montreal: Black Rose Books, 2005. 519 p.
8. Luxemburg R. Organizational Questions of Russian Social Democracy. *The Rosa Luxemburg Reader* / P. Hudis, K. B. Anderson (eds.). New York: Monthly Review Press, 2004. P. 248–265.
9. Ostrowski M. S. Eduard Bernstein on Social Democracy and International Politics. Oxford, UK: Palgrave Macmillan, 2018. 449 p.

10. Post C. What is Left of Leninism? New European Left Parties in Historical Perspective. *Socialist Register*. 2013. Vol. 49. P. 175–197.

Тема 7. Еволюція комуністичних партій: монізм ідеологічного та організаційного розвитку. (2 год.)

1. Ідейно-інституційний розвиток комуністичних партій в умовах формування та консолідації тоталітарного політичного режиму в СРСР.
2. Міжнародний комуністичний рух: наслідки ідеологічної та організаційної гегемонії радянської комуністичної партії.
3. Єврокомунізм як ідейно-інституційна опозиція марксизму-ленінізму: "соціал-демократизація" комуністичних партій Західної Європи.
4. Етапи ідейно-інституційного розвитку комуністичних партій в умовах лібералізації та демократизації політичного режиму в СРСР.
5. Стратегії адаптації комуністичних партій до нових суспільно-політичних та соціально-економічних умов після розпаду СРСР.

Основні поняття: політична партія, комуністична партія, політичний режим, тоталітаризм, "перебудова", лібералізація, демократизація, стратегія лівого відступу, стратегія прагматичної реформи, національно-патріотична стратегія.

Література

1. Шипунов Г. Ідейно-інституційний розвиток лівих політичних партій: принципи дослідження: монографія. Львів: Простір-М, 2018. 470 с.
2. Bukharin N. Selected Works / URL: https://www.marxists.org/archive/bukharin/library.htm
3. Carrillo S. Eurocommunism and the State / translated from the Spain by N. Green and A. M. Elliot. Westport, Connecticut: Lawrence Hill & Co., 1978. 172 p.
4. Gramsci A. Selected Works / URL: https://www.marxists.org/archive/gramsci/index.htm
5. Mandel E. From Stalinism to Eurocommunism: The Bitter Fruits of "Socialism in One Country" / translated from the French by J. Rothschild. London: New Left Book, 1978. 224 p.
6. Lenin V. Selected Works / URL: https://www.marxists.org/archive/lenin/works/sw/index.htm
7. Post C. What is Left of Leninism? New European Left Parties in Historical Perspective. *Socialist Register*. 2013. Vol. 49. P. 175–197.
8. Stalin J. Selected Works / URL: https://www.marxists.org/reference/archive/stalin/works/decades-index.htm
9. Trotsky L. Selected Works / URL: https://www.marxists.org/archive/trotsky/works/index.htm

Тема 8. Соціал-демократичні політичні партії: плюралізм траєкторій ідеологічного та організаційного розвитку. (2 год.)

1. Австромарксизм та концепція демократичного соціалізму: перехід соціал-демократичних партій від класового типу до моделі "всеохоплюючої" партії.
2. Ліберальний соціалізм як синтез ідей свободи та справедливості.
3. Західний марксизм і рух "нових лівих" як основна ідеологічна та організаційна альтернатива соціал-демократизму та марксизму-ленінізму: етапи становлення.

4. Соціал-демократичні партії в умовах глобальної економічної кризи 1970-1980рр. і трансформації соціальної структури провідних індустріальних держав Заходу: особливості ідеологічної та організаційної модернізації.
5. “Третій шлях”: соціал-демократичні партії у пошуках нової ідеологічної ідентичності та стратегій організаційного реформування (1994–2007 рр.).
6. Криза концепції “третього шляху” як універсальної моделі ідейно-інституційної модернізації соціал-демократичних партій та сучасні тренди розвитку лівих політичних партій на тлі ренесансу соціалістичних ідей (2008–2021 рр.).

Основні поняття: політична партія, партійна ідеологія, партійна організація, соціал-демократія, демократичний соціалізм, ліберальний соціалізм, “третій шлях”.

Література

1. Шипунов Г. Ідейно-інституційний розвиток лівих політичних партій: принципи дослідження: монографія. Львів: Простір-М, 2018. 470 с.
2. Barnfield M., Bale T. ‘Leaving the Red Tories’: Ideology, Leaders, and Why Party Members Quit. *Party Politics*. 2022. Vol. 28 (1). P. 3-9.
3. Blair T. Socialism. London: Fabian Society, 1994. 7 p.
4. Blair T. Let Us Face the Future – The 1945 Anniversary Lecture. London: Fabian Society, 1995. 16 p.
5. Blair T. The Third Way: New Politics for New Century. London: Fabian Society, 1998. 20 p.
6. Giddens A. Beyond Left and Right: The Future of Radical Politics. Cambridge: Polity Press, 1994. 276 p.
7. Giddens A. The Third Way: The Renewal of Social Democracy. Cambridge: Polity Press, 1998. 176 p.
8. Giddens A. The Third Way and its Critics. Cambridge: Polity Press, 2000. 200 p.
9. Giddens A. Where Now for New Labour? Cambridge: Polity Press, 2002. 96 p.
10. Giddens A. Neoprogressivism. A New Agenda for Social Democracy. *The Progressive Manifesto: New Ideas for the Centre-Left* / A. Giddens (ed). Cambridge: Polity Press, 2003. P. 1–34.
11. Giddens A. The Rise and Fall of New Labour / URL: http://www.policy-network.net/publications_download.aspx?ID=3824. P. 1–4.
12. Glasman M. Labour as a Radical Tradition. *Soundings.* 2010. № 46. P. 31–41.
13. Goes E. The Labour Party under Ed Miliband: Trying but Failing to Renew Social Democracy. Manchester: Manchester University Press, 2016. 224 p.
14. Hattersley R. Choose Freedom: The Future of Democratic Socialism. London: M.Joseph, 1987. XIX, 265 p.
15. Labour Party Rule Book. London, 2018. 100 p.
16. Marquand D. Decline of the Public: The Hollowing Out of Citizenship. Cambridge: Polity Press, 2004. 168 p.
17. Social Democracy in the 21-st Century / edited by N. Brandal, Ø. Bratberg, D. E. Thorsen. Bingley, UK: Emerald Publishing, 2021. 304 p.

7. Завдання для самостійної роботи з навчальної дисципліни

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Теоретико-методологічна специфіка вивчення лівих політичних партій. Історіографія та джерельна база дослідження доктринальної та організаційної еволюції лівих політичних партій.	1
2	Тема 2. Політичні партії та демократія: особливості взаємозв'язку та напрями трансформації у XXI столітті.	1
3	Тема 3. Використання інтегративної теорія партійних змін К. Джанди та Р. Хармела в контексті дослідження змін політичних партій України.	5
4	Тема 4. Організаційні моделі політичних партій: особливості еволюції.	5
5	Тема 5. Особливості організаційної еволюції нових політичних партій (партій "нової політики"): концепція "тихої революції" Р. Інглхарта та формування партій "нової політики".	5
6	Тема 6. Використання методики визначення позиції політичної партії у межах "ліво-правої" партійно-ідеологічної шкали Х. М. Кіма та Р. Фордінга в контексті дослідження ідеологій політичних партій України.	5
7	Тема 7. Специфіка "ліво-правого" партійно-ідеологічне розмежування у XXI ст.: теорія іррелевантності, теорія стійкості, теорія трансформації, теорія плюралізації.	5
8	Тема 8. Особливості "ліво-правого" партійно-ідеологічного розмежування у політичному полі посткомуністичних держав: приклад України.	5
9	Тема 9. Теорія "постматеріалізму" Р. Інглхарта та визначення індикаторів лівих, правих та центристських політичних партій.	5
10	Тема 10. Лівий політичний рух у середині XIX століття.	5
11	Тема 11. Ліві політичні партії наприкінці XIX – на початку XX століття: напрями ідеологічного та організаційного розвитку.	5
12	Тема 12. Анархізм та особливості розвитку лівого політичного руху: основі ідеї.	5
13	Тема 13. Формування комуністичних партій в умовах утвердження тоталітарного режиму в СРСР.	5
14	Тема 14. Комуністичні партії у пострадянський період: основні вектори ідеологічного та організаційного розвитку.	5
15	Тема 15. Соціал-демократія у другій половині XX століття: основні ідеї та напрями організаційного ровзитку	5
16	Тема 16. Перспективи розвитку соціал-демократичних партій у XXI столітті.	5
Разом		72

8. Кредитно-модульна система оцінювання знань студентів

Оцінювання знань студента здійснюється за 100-бальною шкалою.

Поточний контроль

Поточний контроль – це оцінювання знань студента під час семінарських занять, якості виконання домашніх завдань, самостійної роботи та активності студента на занятті.

Поточній контроль рівня засвоєння навчального матеріалу дисципліни „Ліві політичні партії: доктринальна та організаційна еволюція" оцінюється за п'ятибальною шкалою. У кінці семестру виводиться середнє арифметичне усіх одержаних оцінок за відповіді та контрольний замір знань. Одержаний результат множимо на коефіцієнт 10. За семестр студент набирає до 50 балів.

Якщо студент жодного разу не відповідав на семінарських заняттях, матиме за відповідний поточний контроль 0 балів.

Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- Виступ з основного питання.
- Усна наукова доповідь.
- Доповнення, запитання до виступаючого, рецензія на виступ.
- Участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття.
- Аналіз джерельної і монографічної літератури.
- Письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи тощо).
- Есе (письмова робота, оформлена відповідно до вимог).

Результати поточного контролю заносяться до журналу обліку роботи академічної групи. Позитивна оцінка поточної успішності студента за відсутності пропущених і невідпрацьованих семінарських занять, позитивні оцінки за контрольний замір знань є підставою допуску до підсумкової форми контролю – іспиту.

Контрольний замір знань

Контрольний замір знань проводиться відповідно до графіка навчального процесу.

Оцінка виставляється з урахуванням результатів проведеного контрольного заходу. Використовується п'ятибальна шкала оцінювання.

Контрольні заходи з дисципліни „Ліві політичні партії: доктринальна та організаційна еволюція" проводяться під час семінарських занять в академічній групі відповідно до розкладу занять.

Контрольні заходи проводяться у вигляді письмової контрольної роботи. В окремих випадках можна застосовувати й інші форми контролю: письмові завдання, усні колоквіуми та ін.

До контрольного заходу студент допускається незалежно від результатів поточного контролю. На консультаціях студент може відпрацювати пропущені семінарські заняття, захистити самостійні завдання, а також ліквідувати заборгованості з інших видів навчальної роботи.

У разі відсутності студента на контрольному заході йому надається право на повторне складання в індивідуальному порядку.

Підсумковий (семестровий) контроль

Позитивна оцінка поточної успішності за умови відсутності пропущених або невідпрацьованих семінарських занять є підставою допуску до підсумкової форми контролю.

З дисципліни „Ліві політичні партії: доктринальна та організаційна еволюція" передбачена така форма звітності, як іспит. Протягом семестру студент може набрати до 50 балів. На іспиті – максимально 50 балів. Для допуску до екзамену студент повинен набрати за результатами поточного і модульного контролю не менше 26 балів.

Іспит є обов'язковою підсумковою формою контролю, яка дає змогу оцінити системне, а не фрагментарне засвоєння навчального матеріалу і не може бути зведена до рівня поточних форм контролю.

Іспит проводиться в усній формі.

9. Розподіл балів, що присвоюється студентам

Максимальна кількість балів при оцінюванні знань студентів із дисципліни, котра завершується екзаменом, становить за поточну успішність 50 балів. На іспиті студент теж може отримати 50 балів.

Поточний контроль та самостійна робота						Сума	Екзамен
Змістовий модуль 1						50	50
1	2	3	4	5	6		

1, 2 ... 6 – теми семінарських занять у рамках змістовного модуля.

При оформленні документів за екзаменаційну сесію використовується таблиця відповідності оцінювання знань студентів за різними системами.

Шкала оцінювання: вузу, національна та ECTS

Національна шкала	**Рейтингова шкала**	**Шкала ECTS**	**Пояснення**
5 (відмінно)	90-100	A	Відмінно
4 (добре)	81-89	B	Дуже добре
	71-80	C	Добре
3 (задовільно)	61-70	D	Задовільно
	51-60	E	Достатньо
2 (незадовільно)	25-50	FX	Незадовільно
	0-24	F	Незадовільно без права перездачі

10. Контрольні питання для підсумкового контролю (екзамену)

1. Інститут політичної партії: індикатори визначення та функції.
2. Політичні партії та демократії: особливості взаємозв'язку та напрями трансформації.
3. Інститут політичної партії: причини трансформації. Інтегративна теорії партійних змін К. Джанди та Р. Хармела.
4. М. Вебер та М. Дюверже про особливості організаційного розвитку політичних партій. М. Дюверже про диференціацію лівих партій за типами організаційних структур.
5. Особливості організаційної еволюції традиційних політичних партій: кадрова та масова партії, "всеохолююча" партія (О. Кіркхаймер) (електорально-професійна за А. Панеб'янко), картельна партія (Р. С. Кац та П. Мейр), модернізована (оновлена) кадрова партія (Р.Кул).
6. Особливості організаційної еволюції нових політичних партій (партій "нової політики"): концепція "тихої революції" Р. Інглхарта та формування партій "нової політики". Кіберпартія як організаційна форма існування партій "нової політики" у XXI столітті (Х. Маргіттс).
7. Три організаційні "обличчя" політичної партії: підхід Р. С. Каца та П. Мейра; концепція З. Інейді та Л. Лінека.
8. Специфіка організаційної еволюції політичних партій в умовах перехідних типів політичних режимів посткомуністичних держав.
9. Організаційна еволюція політичних партій Центральної та Східної Європи: підхід П. Копецького.
10. Організаційна еволюція політичних партій Центральної та Східної Європи: підхід І. ван Бізен.
11. Організаційна еволюція політичних партій Центральної та Східної Європи: комплексний підхід Г. Кітшельта. Три організаційні типи партій: харизматичний, клієнтелістський та програмний.
12. Організаційна еволюція політичних партій Центральної та Східної Європи: підхід Дж. Т. Ішиями. Чотири організаційні типи партій: кадровоподібні, масовоподібні, програмні та клієнтелістські.
13. Ідеї як основна складова ідеологій політичних партій. Механізми впливу ідей на політичні процеси та формування політичних інститутів (соціальний конструктивізм; історичний неоінституціоналізм; дискурсивний неоінституціоналізм).
14. Ідеологічна ідентичність політичних партій: основні методи визначення.
15. Ідеологічна ідентичність та ідеологічна послідовність політичних партій.
16. Методики визначення ідеологічної ідентичності політичних партій: апріорні судження; вторинний аналіз текстів; використання масових соціологічних опитувань; дослідження партійних еліт; аналіз партійних програм і маніфестів; опитування експертів; залучення представників політичних партій до визначення власних позицій (проєкт "*EU Profiler*").
17. Методика визначення позиції політичної партії у межах «ліво-правої» партійно-ідеологічної шкали Х. М. Кіма та Р. Фордінга.
18. "Ліво-права" семантика у політичному дискурсі.
19. Ліві та праві: основні підходи до концептуалізації в політичній науці.
20. Ліві політичні партії: індикатори визначення.
21. Центристські політичні партії: індикатори визначення.
22. Особливості формування базових ідеологічних принципів та партійної інституалізації лівих політичних сил (1848–1896 рр.): виникнення соціалістичних та соціал-демократичних партій.
23. Розкол марксизму як детермінуючий фактор ідейно-інституційного розвитку лівих політичних партій у XX столітті: революційний марксизм, соціал-реформізм та «марксистський центр» (1896–1914 рр.).
24. Еволюція комуністичних партій у XX столітті: монізм ідеологічного та організаційного розвитку.
25. Стратегії адаптації комуністичних партій до нових суспільно-політичних та соціально-економічних умов після розпаду СРСР.

26. Соціал-демократичні політичні партії: плюралізм траєкторій ідеологічного та організаційного розвитку.
27. Австромарксизм та концепція демократичного соціалізму: перехід соціал-демократичних партій від класового типу до моделі “всеохоплюючої” партії.
28. Ліберальний соціалізм як синтез ідей свободи та справедливості.
29. Західний марксизм і рух “нових лівих” як основна ідеологічна та організаційна альтернатива соціал-демократизму та марксизму-ленінізму.
30. Соціал-демократичні партії в умовах глобальної економічної кризи 1970-1980рр. і трансформації соціальної структури провідних індустріальних держав Заходу.
31. “Третій шлях”: соціал-демократичні партії у пошуках нової ідеологічної ідентичності та стратегій організаційного реформування.
32. Криза концепції “третього шляху” як універсальної моделі ідейно-інституційної модернізації соціал-демократичних партій та сучасні тренди розвитку лівих політичних партій на тлі ренесансу соціалістичних ідей.